

AŞK-I MEMNU

Halit Ziya Uşaklıgil (İstanbul, 1865 – 27 Mart 1945) Öğrenimine Mercan'daki mahalle mektebinde başladı, daha sonra Fatih Askeri Rüştiyesi'ne yazıldı. Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sonrasında ailesi İzmir'e taşınınca öğrenimini İzmir Rüştiyesi'nde sürdürdü. Özel hocalardan Fransızca, Mekhitariste adlı okulda İtalyanca öğrendi. İzmir Rüştiyesi'nde Fransızca hocalığı, Osmanlı Bankası'nda memurluk yaptı. İzmir İdadisi'nde Türk Edebiyatı dersleri verdi. Vilayet Mesâlih-i Ecnebiye Kalemî başkâtipliğine getirildi (1893). Reji İdaresi'nden başkâtiplik teklifi alınca İstanbul'a gitti (1893). Nisan 1909'a kadar 16 yıl Reji İdaresi'nde çalıştı. 31 Mart Olayı'ndan sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girdi; V. Mehmet Reşat'ın Mabeyin başkâtibi oldu (1909-1912). Bir süre âyan üyeliği yaptı. Reji'nin yerini alan Tütûn İnhisarı'nın idare meclisi başkanlığına atandı. 1912-14 arasında Darülfünun'da Batı Edebiyatı ve Estetik dersleri verdi. 1914'te ailesiyle birlikte Paris, Bükreş, Viyana'da ve Almanya'nın çeşitli şehirlerinde bulundu. Bir ara Matbuat Cemiyeti başkanlığına getirildi. 1937'de Tiran elçiliğinde başkâtip olarak çalışan oğlu Halil Vedat'ın intiharı kendisini çok sarstı. 1905'ten beri oturduğu Yeşilköy'deki köşkünde öldü, Bakırköy Mezarlığı'na, oğlu Halil Vedat'ın mezarının yanına gömüldü. Halit Ziya altmış yıl kadar devam eden yazı hayatında öykü, roman, düzyazı şiir, tiyatro, anı, hitabet, makale ve edebiyat tarihi gibi değişik türlerde yapıtlar vermiş, özellikle öykü ve romanlarıyla yenileşme dönemi Türk edebiyatına damgasını vurmuştur.

Eserleri: **Roman:** “Sefile” (*Hizmet* gazetesinde tefrika halinde kalmıştır, 1887), *Nemide* (1889), *Bir Ölünün Defteri* (1889), *Ferdi ve Şürekâsı* (1894), *Mâi ve Siyah* (1897), *Aşk-ı Memnu* (1900) *Kırk Hayatlar* (1924), *Nesl-i Âhir* (yarım kalmış tefrika, 1990). **Öykü:** *Bir İzdivacın Tarih-i Muâşakası* (1888), *Bir Muhtıranın Son Yaprakları* (1888), *Küçük Fıkralar* (1896), *Bu muydu?* (1896), *Heyhat* (1896), *Bir Yazın Tarihi* (1900), *Solgun Demet* (1901) *Bir Şi'r-i Hayal* (1914), *Sepette Bulunmuş* (1920), *Bir Hikâye-i Sevda* (1922), *Hepsinden Acı* (1934), *Aşka Dair* (1935), *Onu Beklerken* (1935), *İhtiyar Dost* (1937), *Kadın Pençesi* (1939), *İzmir Hikâyeleri* (1950). **Oyun:** *Kâbus* (1918), *Fûruzan* (A. Dumas Fils'ten uyarlama, 1918), *Fare* (E. Pailleron'dan uyarlama, 1924). **Düzyazı Şiir:** *Mensur Şiirler* (1889), *Mezardan Sesler* (1889). **Anı:** *Kırk Yıl* (1936), *Saray ve Ötesi* (1940-42), *Bir Acı Hikâye* (1942).

Handan İnci İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Aynı üniversiteden Yüksek Lisans ve Doktora dereceleri aldı. 1993'ten bu yana Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde roman ve öykü türleri üzerine çeşitli dersler vermektedir.

*Halit Ziya Uşaklıgil'in
YKY'deki kitapları*

- Hikâye (haz. Nur Gürani Aslan, 1998)
Kırk Yıl (haz. Abdullah Uçman, 2017)
Aşk-ı Memnu (haz. Handan İnci, 2018)

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL

Aşk-ı Memnu

Roman

Hazırlayan
Handan İnci

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5016
Edebiyat - 1434

Aşk-ı Memnu / Halit Ziya Uşaklıgil
Hazırlayan: **Handan İnci**

Kitap editörü: **Murat Yalçın**
Düzeltili: **Cennet Türker**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Matsis Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51 Sefaköy / İstanbul
Tel: (0212) 624 21 11 - Faks: (0212) 624 21 17
www.matbaasistemleri.com
Sertifika No: 20706

1. baskı: Âlem Matbaası, İstanbul, 1316/1901
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ocak 2018
ISBN 978-975-08-4135-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 34433 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Yayına Hazırlayanın Açıklaması

Aşk-ı Memnu, *Servet-i Fünun* dergisinde tefrika edildikten sonra (28 Kânunusani 1314 / 9 Şubat 1899 – 4 Mayıs 1316 / 17 Mayıs 1900) kitap halinde yayımlanır (1316/1901, Âlem Matbaası, 527 s.).

Romanın ikinci baskısı 1925'te Hilmi Kitabevi tarafından yapılır.

Aynı yayınevi, 1939'da yazarı tarafından sadeleştirilmiş bir baskı daha yayımlar. Bu baskıda Uşaklıgil, romanı dil ve söyleyiş açısından günün okuru için daha rahat bir metin haline getirmiştir.

Elinizdeki kitap, Uşaklıgil hayattayken yapılan bu son baskı esas alınarak hazırlanmıştır. Yayının hedefi, *Aşk-ı Memnu*'yu yazarın elinden çıktığı haliyle sunmaktır. Bunun için günümüzde kullanımı değişmiş bazı kelimeler (örnek: mahun, bağçe, mutbak, dihliz) ve bazı söyleyiş biçimleri (örnek: tanılmak, oğuşturmak, yapıyalnız...) hem yazarın dili, hem de Türkçenin dönüşümü üzerine fikir verebileceği düşüncesiyle olduğu gibi bırakılmıştır.

Metin üzerindeki müdahale, sadeleştirme sırasında terkiplerin çözümlenmesiyle ortaya çıkan ve günümüz için kavrayış güçlüğü yaratan yerlerde dipnot vermektir (örnek: "hayatları tarzı": tarz-ı hayat: yaşama biçimi). Bu açıklamalar için 1901 baskısı esas alınmıştır.

Sadeleştirilmiş bile olsa, *Aşk-ı Memnu*'nun orijinal hali dil açısından günümüz okurunu zorlayacak bir romandır. Bu engeli aşmak için kitabın sonuna bir "Okuma Kılavuzu" eklenmiştir. Kılavuzda yaygın olmayan kelimeler ve bazı ifade biçimleri metne en yakın anlamıyla açıklanmış, ayrıca dönemin sosyal hayatını yansıtan kimi alışveriş ve eğlence mekânları için kısa bilgiler verilmiştir.

Handan İnci

Aşk-ı Memnu

Mahun sandalla müsademeyi andıran bu tesadüflere artık o kadar alışmış idiler ki bugün Kalender'den dönerken gene onun adeta çarparcasına yakından sıyırıp geçişini fark etmemiş göründüler. Beyaz sandalın şık, zarif süvarilerinde küçük bir telaş eseri, bir ufak haşyet sayhası bile uyandıramayarak geçen mahun sandala –her iki tarafı görebilmek üzere biraz yan oturan– Peyker başını bile çevirmedi, arkasını sahile vererek Anadolu kıyısına dumanlarını serpen bir vapura dalmış gözleriye Bihter'in beyaz örtüsünün içinde vakar ve endişe dolu çehresi tamamiyle kayıtsız kaldı; yalnız, valideleri, sarıya boyanmış saçlarının altında gözlerinin mânasına derin bir mübhemlik veren geniş bir sürme çemberiyle çevrilmiş gözlerini çevirdi, ucunda gizli teşekkür mânası titreyen bir serzeniş bakışıyla mahun sandala büsbütün yabancı kalmadı.

Aralarında mesafe biraz uzanır uzanmaz bu üç kadının kayıtsız vakarına birden halel geldi, en evvel valide –kırk beş senenin henüz izalesine muvaffak olamadığı bir şebab vehmiyle mesirelerde etrafa dağılan tebessümleri kendi lehine isnat etmek itiyadını takib ederek– dedi ki:

“Bu Adnan Bey de!... Artık âdet oldu, mutlaka her çıkışta tesadüf edeceğiz; bugün Kalender'de yoktu, değil mi Bihter?..”

Validesinin şikâyet şekli altında gizli bir memnuniyeti kâfi de-recede saklayamayan sözlerini Bihter cevapsız bıraktı. Peyker validesine doğrudan doğruya cevap vermeyerek, “Bugün çocukları da yanında değil...” dedi; “Ne güzel çocuklar, değil mi anne? Hele oğlan! Yumuk yumuk gözleriyle bir bakışı var ki...”

Bihter, eğilmeyerek, dudaklarının ucuyla sordu:

“Validelerini tanıır mıydınız, anne? Kız annesine çekmiş olmalı...”

Firdevs Hanım, Bihter'in sualini anlamamışçasına donuk gözlerle bir saniye baktı, sonra başını çevirerek artık gözden kaybolan sandalı araştırdı; tekrar Bihter'e bakarak ve bu defa kendi zihninden cereyan eden efkâr silsilesini takib ederek, “Ne tuhaf

bir bakışı var!” dedi. “Israr eden bir bakış!... Ne zaman gözlerim tesadüf etse...”

Firdevs Hanım ikmal etmeden evvel biraz tevakkuf etti. Galiba “bana” diyecekti, fakat kızlarına karşı bu kadar cıvıllı bir lisan ihtiyatına tamamiyle sönmesi kabil olamayan bir annelik vakarıyla lüzum gördü, ve “Buraya bakarken görüyorum...” dedi.

Validelerinin bu küçük lisan ihtiyatı ikisinin de dikkat nazarından kaçamadı, Peyker’le Bihter mânalıca bakışarak gülümsediler, hatta Peyker bu gülümsemenin ifadesini açıklamaktan çekinmeyerek, “Evet, gözlerini Bihter’den ayırmıyor,” dedi.

Bu cümlelerin tesirini görmek için validelerine baktılar; o, cevap vermemek için uzaklara baktı.

Firdevs Hanım, Melih Bey takımının hususi şöhretinden en ziyade hissesi olan bir çehredir ki işte otuz seneden beri –on beş yaşından kırk beş yaşına kadar– bütün mesirelerin en ma’ruf hayat temasından biridir. İstanbul’un seyranları takviminde ismi silinmeyen, hâlâ silinemeyecek görünen, hayatından her sene geçtikçe gençliğe daha ziyade asılan bu kadın, beyazlığını saklamak için sarıya boyadığı saçlarıyla, taravetinin izmihlalini örtmek için düzgünlere sıvadığı simasıyla kendisini o kadar aldatmış, henüz tazeliği vehminin içine öyle bir fikir dalaletiyle nefsinin tevdi etmiş idi ki Peyker’le Bihter’in yaşlarını –birinin yirmi beş, ötekini yirmi iki senesini– unutarak onları bütün bu tebessümlerden, bu takiblerden hisse alamayacak kadar çocuk zannederdi.

Bu, iki kızla valide arasında ebedî bir cenk ve istihza zemini idi ki tamamen vuzuh ve sarahat kesbedememekle beraber hemen her gün tekerrür eder; Peyker’in mânalı bir kelimesi, Bihter’in insafsız bir tebessümü güya bu iki genç vücudun gençlik muzafferiyetini hâlâ genç kalmak isteyen bu validenin harap ve fersüde kırk beş senesine çarpardı.

O, böyle hain bir kelime, merhametsiz bir tebessüm kulaklarına müthiş bir istihza ışıltısı ile kırk beş yaşını bağırırken dudaklarında acı bir irtisam ile dalgın dalgın Peyker’le Bihter’e bakar, sonra ufak bir titreyişle gözlerini bu hakikatten ayırarak tekrar şebab vehminin iğfal hazzına avdet ederdi.

Şimdi, dört aydan beri müziç bir fikir beynini tırmalıyordu: Peyker biraz sonra onu büyük valide edecekti. Buna vukuf hasıl ettikten sonra büyük validelik bir kâbus ağırlığıyla onu bunaltma-

ya başladı. Kendi kendisine güya bu fikri silkip atmak isteyerek “Mümkün değil!” derdi.

Büyük valide!..

Melih Bey takımının içinde kadınlar hatta zor valide olurken büyük valide olmak onun için bir zül, bir ayıp hükmünde idi. Şimdiden buna bir çare düşünüyor, saçlarının beyazlarıyla çehresinin harabisine bir tamir tedbiri bulduktan sonra büyük validelige de bir şey icat etmek istiyordu, öyle bir şey ki ona şebab vehminin mestliğinde gizlenebilmek için imkân bıraksın: Çocuk annesine abla, ona da anne diyecekti.

Melih Bey takımının içinde böyle garip bir istisna teşkil etmek zilletini tali’ onun için mi alıkoymuş idi? Bu vaka hayatını telvis edecek bir leke kadar onu korkutuyor ve artık Peyker’e, onu büyük valide edecek olan bu mahlûka, açıkça husumet ediyordu.

Peyker’in son cümlesinden sonra sandalda hep sükût ettiler. Adnan Bey artık unutulmuş göründü.

Melih Bey takımı!... Bu takımın İstanbul hayatında mertebesinin tayini metin bir kaideye müstenid olamaz. Tamamıyla kibar âlemine mensubiyet iddia edecek kadar sağlam bir asalet sahibi olmayan bu ailenin yarım asır evveline kadar mevcudiyeti meşkük ve mübhemdir, aile efradı içinde kibar hayat sicilinde tanınmış isimler bırakanlara uzaktan yakından –biraz karışık olmakla beraber– tesadüf etmek nesiller şecereleri mütevaggıllarına belki mümkün olur. Asıl takımın hususi hayat tarihi işte bu aileye namını terk eden Melih Bey’den ibtida eder. “Melih Bey takımı” unvanı ailenin bütün ruhi tarihini rumuz ve şumulüyle telhis ve icmâl eder bir ifade vüs’atine maliktir.

Melih Bey kimdir?

Bu suale sarıh bir cevap vermek külfetine lüzum görülmemiştir. Melih Bey vefatından sonra devam edebilecek hiçbir hatıra bırakmamıştır: Yalnız Anadolu kıyısında bir yalı ile bu yalıdan İstanbul’un hemen her tarafına yayılarak bugün “Melih Bey takımı” unvanıyla bir temayüz noktasında birleşen kadınlar...

Melih Bey’in yalısı yarım asrın inkılâb silsilesinden geçmiştir. Bugün kim bilir kimindir? Fakat ne zaman önünden geçilse

Boğaziçi'nin hususi hayatına vâkıf olanların kalplerinde gizli bir parmak uzanarak orasını gösterir ve mübhem fakat zengin mânalar vererek, "Melih Bey'in yalısı!" der...

Bir vakitler yalının pencerelerinden taşan tarab ahengi hâlâ rıhtımın taşlarını yalayan suların zemzemelerinde muhtefi, geceleri Boğaz'ın suları bir zamanlar buradan topladıkları neşve şaşaaasının hâlâ iltimâi bakiyesiyle fûruzan zannolunur, onun için yalının o hayat devresini bilmeyenler bile yalnız onun mânasını hissederek buradan geçerken bir âlemin meçhul bir sergüzeştine ait zevkleri duyarlar ve kendi kendilerine, "Evet, Melih Bey'in yalısı!.." derler.

Bu yalı şehrin tarihinde mümtaz bir nevi çiçek yetiştiren bir camekân hükmünde hizmet etmiş ve İstanbul'un kibar hayatına bu mümtaz mahsulden numuneler serpmiştir. Bunlar yarım asırdan beri bu büyük şehrin muhtelif noktalarına dağılmışlardır; fakat onları dağılmakla beraber birbirinden ayırmayan, bütün bu muhtelif çiçekleri bir rabita ile toplu bir demet şeklinde bağlayan bir şey vardır ki, ailenin unvanıdır. Bu, aileyi, cereyanının dalgaları içinde sürükleyip götüren inkılâb nehrinin üstünde, batmaz bir tahta parçası şeklinde yüzmekte devam etmiştir.

Melih Bey takımında garip bir isticnas hassası vardır: Hangi aileyle nisbet peyda eylerse o aile için Melih Bey takımından olmak muhakkaktır. Melih Bey takımından bir kız –galiba bu ailenin temayüz esbâbının vikayesi, kadınlara müvekkel olduğundan kaderin hususi bir müsaadesiyle takımdan hemen bütün kız evlat çıkmıştır– bir diğer aileye intisab etmekle manevi hüviyetinin bu yeni ailenin hamiresinde massolmamasını o isticnas hassası emniyet altına alır. Hatta bu camekânın en güzide çiçeklerinden Firdevs Hanım –aile tarihi içinde bir harika nev'inden –henüz on sekiz yaşında iken Rumeli sahilinin mini mini zarif bir yalısına– bugün Kalender seyranından sonra beyaz sandalın rıhtımına yanaşmak üzere olduğu açık sarı boyalı yalıda– gelin gider gitmez izdivaç hediyesi olarak oraya derhal aile unvanını götürmüş oldu; o günden başlayarak kocasının ismi silindi ve yerine, "Firdevs Hanım'ın beyi!.." denildi.

Firdevs Hanım birçok akraba kızları gibi kocasız kalmamak lüzumunu düşünmekte acele etmiş idi. Bütün mizacının hoppalığıyla ve dünyada güzel giyinmekten ve mümkün olduğu kadar eğlenmekten başka bir şeye ehemmiyet vermeyen dimağının muhakemesiyle her ne olursa olsun bir koca –elbiseleriyle arabalarının masarifini

temin edecek bir kese– bulmaya karar vermiş idi. Ailenin etrafında yavaş yavaş kuvvet kesbeden bir uzak kalmak hissi evlenecek kızları için yalnız bir izdivaç zemini bırakmış idi: Mesireler... Bir gün Gökse’da –nasıl oldu bilinemez– Firdevs Hanım’ın izdivacından bahsolundu. Bu rivayet derenin sevda taşıyan sularının üstünden hafif bir hande ile uçtu; güzergâhında hayretler uyanıyordu, bütün Gökse güya bu rivayete karşı mebhût ve mütehayyir, bir taaccüb nidâsıyla titredi: “Bu kadar erken!..”

Henüz on sekiz yaşında, henüz bu çiçekten Gökse kendisine bir tesliyet yadigârı bırakacak bir koku almaya vakit bulmadan... Fakat ertesi hafta –iki hafta arasında bir izdivacın mühim inkılâbı vuku bulmamışçasına– Firdevs Hanım yine Gökse’da yine bir hafta evvel etraftan selam toplayan iğnesi gibi– düştüğü noktanın etrafında gittikçe genişleye genişleye açılan daireler tersim etmiş idi; herkes bu dairelerin haricinde kalmak, yalnız ufak muhteriz bir temasla iğnenin ucundan biraz yem koparmış olduktan sonra kaçmak isterdi, bir safderunun avlanmasını bekleyerek yalnız temaşa halinde kalmak tercih olunurdu.

Safderunun kim olduğu taayyün ettikten sonra merak zâil olmuş, hatta bu biçare kurbanın mevcudiyeti bile unutulmuş idi; artık ortada iğnesinin ucu kırılmış bir sayyad, avlamaktan ziyade avlanmaya muntazır ve müheyya bir Firdevs Hanım kalmış idi.

Daha doğrusu bu izdivaçta Firdevs Hanım aldanmış idi: İzdivaç ona beklediği şeylerden hiçbirini getirmiyordu, yahut bunlardan o kadar az bir hisse getiriyordu ki birden kendisini hülyalarında aldatmış olan bu adama husumet etti. Bu izdivaç ona saf bir genç kız emelini tatmin etmiş olmak tesliyetini bile vermiyordu. O izdivacında şebabının hiçbir sevda temayülüne tebaiyet etmemiş idi, bütün aşk ve garam emellerini feda ettikten sonra bu fedakârlığa mukabil elinde hemen bir hiç görünce acı bir nedamet duydu; kendi kendisine, “O halde, mademki böyle olacaktı, niçin...” der, bu sualin arasında hep kendisine zengin bir izdivaç yaptıramayacaklarından dolayı ihmal edilen çehreleri görür, ve “Evet, o halde ne için onlardan biri olmadı?” sualiyle cümlesini ikmal ederdi.

Firdevs Hanım tamamıyla serbest idi, hatta denebilirdi ki bu kadın izdivaç münasebetlerinde vazifeleri değiştirmiş, kocalık sıfatını kendisine alkoymuş idi. Bir hafta içinde zevcini Melih Bey takımından yapmış idi.

Bir gün kocasının gözleri önünde Göksu'da Firdevs Hanım'ın sandalına –içinde bir pembe zarfın yazısı saklanmış– bir demet atıldı. O akşam birinci defa olarak bir kıskançlık kavgasına girişmek kastiyle kocası demeti, mektubu sordu; Firdevs Hanım her türlü kavgaya mukaddemelerini birden kesen bir nazarla doğruldu, “Evet!” dedi... “Bir demet, içinde de bir mektup! İstersen okuyabilirsin. Daha yırtmadım. Fakat sonra? Ne olacak sanki? Halkı çiçek atmaktan, mektup yazmaktan men edecek ben değilim. Bence yapılacak bir şey varsa cevap vermemektir.”

Sonra kocasına eğilmiş ve parmağını sallayarak işaret etmiş idi: “Hem baksanıza, size tavsiye ederim, bana kıskançlık meseleleri icat etmeyiniz, belki beni cevap yazmaya mecbur edersiniz...”

İki sene sonra Peyker, üç sene fasıla ile Bihter doğuyordu. Firdevs Hanım için bu iki vaka iki mühim musibet darbesi hükmünde idi. Kendisini böyle birbirini üstüne valide eden bu adamla artık her gün cenkleşiyor; ona, çocuklarına, kendisini gençliğinden ayırmak isteyen bu şeylere her şeyi cidal vesilesi ittihaz eder bir düşman kesiliyordu.

“Ömrüm sana çocuk yetiştirmekle mi geçecek?” cümlesi en beklenmeyen zamanlarda kocasının yüzüne vurulacak bir kamçı idi. O, bu kamçı darbelerine yüzünü uzatır, gülerken bu müthiş kavgaların neticesini beklerdi. Karşısında bu erkeği o kadar zelil, o kadar miskin görmekten husumetine bir de teneffür rengi karışırdı. Bu, ikisinin arasında senelerce süren bir cehennem hayatı oldu.

Bir gün Firdevs Hanım İstanbul'dan eve avdet ederek odasına çıkınca birden garip bir manzara karşısında dondu: Çekmesinin gözleri kırılarak açılmış, öteye beriye çamaşırları, kordelaları, mendilleri dağıtılarak atılmış idi. Birden bunların arasında buruştu- rulmuş, yırtılmış, etrafa serpilmiş kâğıt parçaları gördü ve hepsini anladı.

Nihayet, kocası, senelerden sonra damarlarında birdenbire bir kocalık kıvılcımının tuttuğunu hissederek gelmiş, bu kadının hususi hayatına ait sırlar mahfazasını parçalamış idi.

Mütehevvir bir isyan ile bir dakika beklemeyerek, odasından fırladı; önüne Peyker –o zaman ancak sekiz yaşında olan büyük kızı– geçti: “Anne!” dedi, “Beybabam bayıldı, hasta yatıyor...”

Çocuğu kollarından tutarak fırlattı, kocasının odasına koştu; bütün hayatının saklanmış kirlerini bu adamın başına çarparak

artık her şeyi kırmak, rabitaları parçalamak istiyordu; lakin oda-ya girince, sedire yığılmış yatan bu yıldırımla vurulmuş vücudun karşısında dondu. O, gözlerini çevirerek karısına baktı, bütün telvis olunan hayatının serzenişleriyle memlu bir nazar... Birinci defa olarak kocasına cevap vermedi; mebhût, dudakları titreyerek, gözlerini ayıramayarak, durdu; kocasının gözlerinden iki yaşın yuvarlandığını gördü.

Bir hafta sonra dul kalıyordu. Dul kaldıktan sonra birden kocası hakkında bir merhamet, hatta bir muhabbet duydu; onun ölümüne bir parça da kendisini müsebbib addediyordu. Fakat bu, bir ay sonra mesirelerde tekrar görünmekten onu men etmedi. Bu defa onun hülyasında on sene evvelki emel gayesi tekrar can bularak parlamaya başlamış idi: Bir kese bulmak, fakat öyle bir kese ki içinden avuç avuç, saymaksızın, alabilmek mümkün olsun.

İşte seneler insaftan mahrum bir seri cereyan ile hep geçiyor ve Firdevs Hanım'ın hülya dolu gözlerine karşı altın iltimâıyla parlayan o kesenin şaşaaşı hep tali'in kiskanç elinde sönüyordu.

Peyker, Adnan Bey için "Evet, gözlerini Bihter'den ayırmıyor," cümlesiyle onun kalbini burmuş idi. Demek bunu da elinden Bihter alacaktı? Peyker'den sonra Bihter?... Bu iki kız onun nazarında birer rakibe, onu böyle elinden ümitlerini ala ala öldürecek birer düşman idi.

Peyker'in izdivacı onun için müthiş bir darbe olmuş idi. Mesele çıkar çıkmaz kızının izdivaç fikrine karşı isyan etti, hususıyla Peyker'in yapmak istediği gibi bir aşk izdivacına affolunmaz bir kabahat nazarıyla bakıyordu. Muvafakat etmemek için bir müddet uğraştı, sonra Peyker'in firar etmek tehdidine mukabil bütün kuvvetleri düşerek mağlup bir teslimiyetle rıza gösterdi. İlk önce evde kendisine resmiyet dairesinde bir eda ile "Valide hanımefendi" diyen bir damat görünce birinci defa olarak ihtiyarlamış olmak acısını duymuş idi, sonra yavaş yavaş zaman bu acının üzerine ince bir kül tabakası çekmiş idi; fakat şimdi büyük valide olmak tehlikesi o külleri savuruyordu.

Çevik bir hareketle Bihter rıhtıma atladıktan sonra elini Peyker'e uzattı. Gebeliğinden beri kendisinin böyle küçük dikkatlere mazhar edilmesinden Peyker haz alıyor ve henüz hamli mahsûs bir yük olacak derecede ilerlememiş olmakla beraber yürüyüşünde, gezinişinde yardıma muhtaç görünen bir mecalden mahrum vaz'ı

süs ittihaz ediniyordu. İki kız kardeş rıhtımda annelerine intizar ederek durdular. O, bilakis kimsenin muavenetine ihtiyaç göstermek istemezdi. Kendisinden beklenemeyecek bir hiffetle sandalda ayağa kalktı, rıhtıma atladı.

O zaman bu üç kadın giyiniş tarzlarının nadir zarafetiyle meydana çıktılar.

Giyinmek... Eğlenmekten sonra Melih Bey takımının başlıca hassası giyinmekte bütün zevk erbabına her vakit mukalled olan fakat hiçbir zaman tamamıyla taklidine –anlaşılamaz bir sebeple– muvaffakiyet hasıl olamayan zarafetleriydi.

Eğlenmekte bu aile efradının, hele bugün en ziyade tanınan Firdevs Hanım’la kızlarının ne dereceye kadar ilerlediklerini herkes tamamıyla tayin edemezdi. Onları İstanbul’un zevk hayatında tefevvuk mertebesine çıkaran hususi bir şöhret vardı ki sebepleri pek araştırılmaksızın herkesçe kabul olunmuş idi. Bütün Göksu, Kâğıthane, Kalender, Bendler müdavimleri onları tanırlar; Boğaziçi’nin mehtap âlemlerinde en ziyade onların sandalı takib olunur; en ziyade onların yalısımın önünde tevakkuf olunarak pencerelerin saklı şeyler ifşa etmesine intizar edilir; bir piyano sesine, perdelerin arkasından fark edilen bir iki zarif gölgeye dikkat olunur; Büyükdere Çayırı’nda onların arabası halkın nazarlarını arkasına takıp sürükler; nerede görülse onlar hemen fark edilir. “Melih Bey takımı” fısıltısı mesirenin havasında uçar, herkeste bir tecessüs hareketi uyanır, ve güya bu fısıltının ihtizazlarından bir sırlarla dolu mâna serpilir. Bu nedir? Hiç kimse sarîh tafsilat ile bunu tayin edebilecek emarelere malik değildir. Birtakım rivayetler vardır ki başkalarının aleyhine hizmet edecek şeylere halkın kolaylıkla itimadı neticesiyle tetkik olunmak zahmeti ihtiyar edilmeksizin revaç bulur, hatta ihtimal tetkik olunursa hakikati sabit olamayacağı ve o halde bunlara inanmak lezzetinden mahrum kalmak icab edeceği için bu rivayetlerin neşredildikleri suretle kabul olunması mukarrerdir.

Onlar bu rivayetlere ne kadar ehemmiyet vermezlerse rivayetler o kadar kuvvet almış bulunurdu. Bütün gezîşleri, bakışları birer mânaya mahmul olurdu; fakat onlar da bu rivayetlerden pek de memnun olmuyor değil gibiydiler, hatta Firdevs Hanım’ın bir omuz silkintisiyle “Oh! Halka bakarsanız hiçbir şey yapmamak lazım gelir; bence insan halk için değil nefsi için yaşamalıdır!..” deyişi vardı ki bütün ailenin felsefesini icmâl ederdi.